

נאמר של נייר

הספר הקטן והעלוב בכולם ★ על „מישכב־זכר

וגירוד־שחין" נוסח משה שמיר ★ הפיחות ב„פרסי-

אשכול" ★ מדוע קיימת „הבימה"? ★ מדרך ענייני לרכישת מחשב

מקור

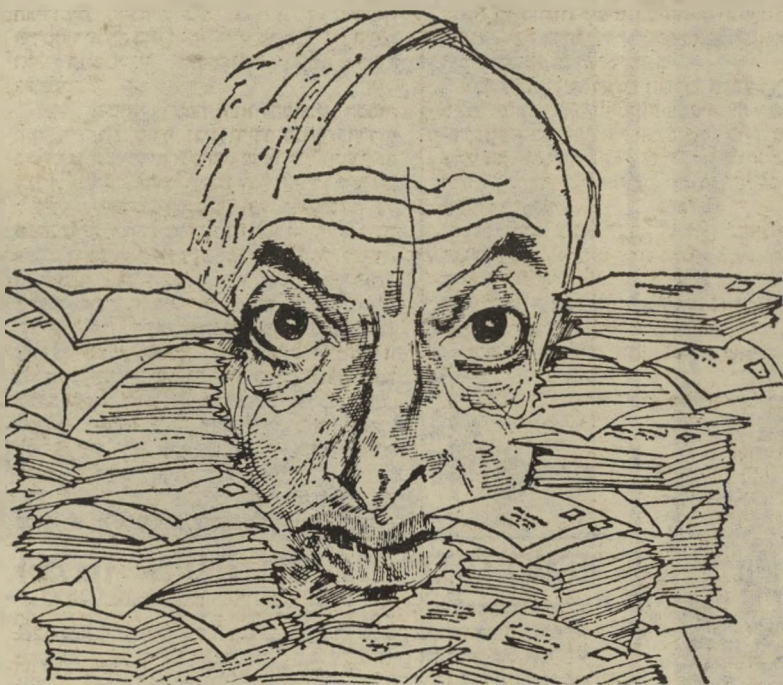
ישראל שקספיר

בגלריית הדמויות בשולי התרבות הישראלית, המורה לסיפרות ישראל אלירז הוא אחת המגוחכות. הוא החל את הקריירה הסיפרותית שלו אישם

מורה למלין אלירז מסביב לכורת הדבש

בסוף שנות ה־50, כחקאי נטוליכישרון של מחוות ניסים אלונים. בראשית שנות השישים הסב עיסוקו לחיקוי הפרוזה של עמוס עוז, ובשנות השבעים עבר הסבה נוספת. לחיקוי שירתו של יהודה עמיחי.

סופר בלו פליט־קולמוס סיפרותית

ביטאון האגודה, זקוקה אגודה זו להלם רציני, שיהפכה לאגודה של ממש, וינמנע בייזויות עתידיים כפירסום קובץ זה. לפי המסה גילגולי הליברית כסוג דרמאטי, שאותה חיבר אלירז על עצמו ולמענו, הקורא האוויל עשוי לחשוב כי המדובר בשקספיר המספר על אמנות התיאטרון שלו. אבל ישראל שקספיר וייליאם אלירז — אינם וייליאם שקספיר.

הלגיון העשירי בסיקורו של סלוויס סלווה את חומת הסוגרים של מצדה... — איזה קישקוש אופראי! לקריאתו של הקישקוש כרוך דבר אחד: מוטב לו לאלירז לשוב לכיתות תלמידיו וללמדם יצירות של סופרים ומשוררים אחרים, ולמשך ידו מכתבת הליבריות לאופרות, שאיש אינו נזקק להן. התופעה המעליבה הזאת ביצירה המקורית הישראלית, של פירסום קובץ המחוות והליבריות של אלירז על חשבון אגודת־הסופרים, מעידה כי למרות השינוי לטובה שעבר על מאזניים.

אלירז חג זה שנות רור מסביב לכורות־הרבש של התרבות הישראלית. הוא מחבר כיתבי ליברית לאופרות מסוכסרות של ימי־שוואה תרבותיים, בנוסח אשמדאי ומצדה 967. את מחוותיו מציגים בעולם הרחב, בתיאטרות שלא שמעו מעודם על ניסים אלוני, עמוס קינן, הנרדף לווין ויוסף מונדי.

בעיני אותם שלא קראו ולא חוו במחוותיו של ישראל אלירז, הוא עשוי להצטייר מתרמית יחסייהציבור שלו כויליאם שקספיר כחול־לכן. המעטים שקראו או חוו — יודעים את האמת, שהמדובר בעוד אפיוודה צרדית מחיי התרבות הישראלית.

באחרונה ראהאור, על חשבון כספ־ציבור, קובץ יצירותיו לתיאטרון של אלירז, תחת הכותרת הספר הקטן — מחוות וליבריות (*). הספר הקטן הוא תעודה מדהימה של חוסר־כישרון ואטימות יצרנית תיאטרונית, מעין מגאלומניה על קרשי־הבימה. המחזה הראשון בקובץ זה, הלילה האחרון, הוא גירסה כמעט פלגיאטית למסע לניווה של יהודה עמיחי, על סיפורו של יונה הנביא. בדומה לרוב מחזות אלירז, נוצע מחזהו זה בריצ'מונה, וירג'יניה, ארצות־הברית — לא מדובר כאן דווקא ב„אין נביא בעיר", אלא כעיר שתיארונה הוטעה לחשוב כי אלירז הוא נביא התיאטרון הישראלי.

המדור השני בהספר הקטן הוא המגוחך שבשני חלקי הספר. בחלק זה מביא המחבר את תמלילי האופרות שאותן חיבר, תמלילים שמשמעותם העניינית והדרמאטית גובלת באינפנטיליות. האופרה מצדה 967 מסתיימת בנוסח „המתקן", שבו אומר ההיסטוריון (קרי: יוספוס פלאביוס), במרומי הבימה, מתחת לנשר הרומי: כמישה עשר לחורש קנסתיקוס, הוא חורש ניסן, לאחר מצור של שנים עשר חודשים, לאחר נפילת ירושלים בידי טיטוס, היורדין ומכור בידי הליגאטוס באסוס. פרצו עשרת אלפי חיילי

(*) ישראל אלירז — הספר הקטן — מחוות וליבריות; הוצאת יחזיו + אגודת הסופרים; 189 עמודים (כריכה רכה).

תרגום

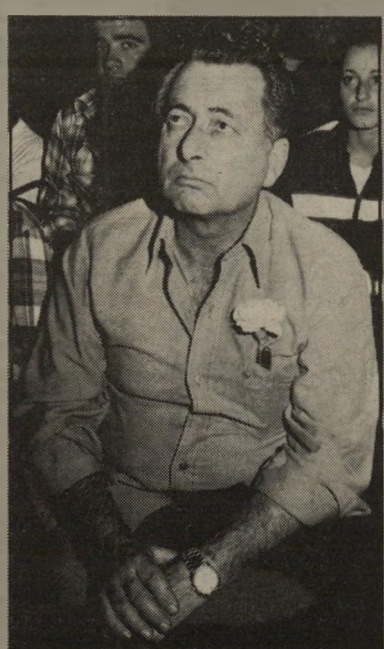
חפיף נובלי

כלל מזור וידוע של חיי־התרבות בארצות־הברית קובע, שאם ברצונו של סופר, שהגיע למרומי פירמידת־התרבות, להמשיך ולשמור על מקומו — אחת לשנתיים עליו לפלוט ספר. זה הרושם העולה למיקרא תרגום סיפרו האחרון של חתן פרס נובל סול בלו, שראהאור תחת הכותרת דצמבר של הדקאן (*). גיבור הספר, אלברט קורד, הוא חיזור, גמדי ואפסי, לעומת גלריית הרמויות הקודמת של סיפרי סול בלו, גיבורים כהרצוג, אוגי מארקי ואחרים. קורד, עיתונאי לשעבר, שהוא רקאן בקולג' אמריקאי, יוצא בלוויית רעייתו מינה — אסטרונומית כעלת־שם שערקה למערב עשרים שנה קודם לכן (ומזכירה לא במעט את רעייתו של בלו, שהיא מתימטיקאית שנמלטה מרומניה). אמה של מינה גוססת במחלקה לטיפול נמרץ בבית־החולים של המיפלגה־הקומוניסטית. בני הזוג קורד שוהים באתה בירה קומוניסטית (כנראה בוקארסט). קורד שוהה בירת אמה של מינה, לוגם שיכר־שויפים והוגה בגורל אשתו ובצרותיו בשיקאגו. הסגר על קורד נשבר כביקור אצל השגריר האמריקאי, ובפגישה מחודשת עם ידיד מימי התיכון בשיקאגו, דיואי ספנגלר, עיתונאי־כוכב שוהה במרינה המיורחית כדי לראיין קומוניסטים רמידרג.

(*) סול בלו — דצמבר של הדקאן; עברית: חיים איזק; הוצאת זמורה ביתן; 291 עמודים (כריכה רכה).

קרב מגוחך נגד „אקדוחני הסיפרות"

גירוד־שחין הוא ארתנטי, לא רק אבדן, טימטוס־חושיים, מירוד־הרעה, שינאה עצמית — הם אמת. כן, תפילה ורתיקה עם בן־מגורם אחר: האיכות של התרומים, בדוגמה יכולה להיות חזית אמת... איני יודע אם שמיר עבר חוויות של מישכב־זכר או גירוד־שחין, אבל כרוך לי שהוא צודק, ככתבה־הגות על בני־יוסף מתעלם שמיר רק מגורם אחר: האיכות של התרומים, בדוגמה ששמיר מביא כמייצגת החרזות הן, קשה למצוא הצדקה כלשהי להתייחסות של הביקורת: והאם דרימות. מטב לה לחכות. / אפשר שישאל, או לא יסכים / לזוהר על הסירית. זמן לבכות / יחיה לה בהמשך, במעמקים... איזה קישקוש אינפנטילי! גם התואר גראפומניה ייראה כמחאה מוגזמת להרזות זו. אבל בשם אותם נסיונות עלובים תוקף משה שמיר את כל מערכות עולם הסיפרות בישראל, וכתב עליהם: אבל — כן, אבל! — בזירה הסיפרותית שלנו, שבה מסתובבים אקדוחנים עם משתיק־קול — בזירה הסיפרותית שלנו לא ייחשב צורך שירים אותנטי ובאוב זה לתגובה חלמת או לביטוי לגטימי של מילחמת לבנון... בימי הגילגול השמאלני של שמיר, לפחות הוא נלחם את מילחמתם של בעלי כישרון מועט. אך בגילגולו הפוליטי העכשווי, משה שמיר ועטו המגוייס נלחמים את מילחמתם של חסרי־כישרון לחלוטין.

מבקר שמיר הסיבה היא אותה הסיבה

מילחמת תרבויות

בין תכונותיו של הסופר־הברכהנסת — ובאחרונה מבקר שירה — מושג עמוק, מעולם לא התבלטה האובייקטיביות. שמיר, שהמציא את „הראליזם הסוציאליסטי" הישראלי, בחיד הפוליטרוקים של מילחמת־ש"ח וראש מרבאי המחשבה היצרנית העצמאית בשנות המדינה הראשונות, יצא באחרונה כמיתקפה כנגד „אקדוחני הסיפרות", ברישימה שכותרתה הקול ומשתיקי הקול. גיבורה של רשימה זו הוא עולה חדש מארצות־הברית בשם ראובן בני־יוסף, שמהו כמה שנים מנסה כוחו בחריזה, מבלי שאיש בעולם הסיפרות והביקורת בישראל יזכה אותו במבט כלשהו. האחד והיחיד השך שירת־ההילה לבני־יוסף הוא משה שמיר, וכל מי שמכיר את שיטת התרבות של שמיר, יודע גם שאם שמיר מהלל — חייבת להיות לכך סיבה כלשהי, לא רווקא יצרנית. הסיבה ששמיר מהלל את בני־יוסף היא אותה הסיבה ששמיר הילל בתקופת תש"ח את שירתו הסוציאליסטית־קומוניסטית של משוררי המוסף לסיפרות של על המשמר — בני־יוסף הוא חרוזימיני, נוסח שמיר, וזו מעלתו. בני־יוסף החליט לעסוק בחוויותיו על מילחמת־הלבנון, אך פגינוי לא זכו כהתייחסות כלשהי מצד הביקורת. ככתבה־הגותו על שירת בני־יוסף כותב שמיר: מרגיש אני דבר־הלגידי, כי לא רק מישכב־זכר הוא חזית, לא רק